

การถอดองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

๑.เรื่อง : ทำนาอินทรีย์ ลดต้นทุน เพิ่มรายได้

๒.ชื่อ : นางกล้วย ดวงคำ อายุ ๔๖ ปี

เกิดวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๑๓

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๔๒ หมู่ ๗ ตำบลเชียงเพ็ง

อำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร

โทรศัพท์ ๐๘๑-๕๔๙๐๓๘๑

๓.ความเป็นมา

ตอนแรกเริ่มต้นการทำนาโดยอาศัยปุ๋ยเคมีในการเร่งและเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ขาดการปรับปรุง บำรุงดิน ทำให้ดินขาดอินทรีย์วัตถุ หน้าดินแข็ง ดินไม่เหมาะกับการเจริญเติบโตของพืช ทำให้ต้องเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมีเพื่อเร่งการเจริญเติบโต ทำให้ต้นทุนสูงขึ้นแต่ผลผลิตกลับลดลง

ต่อมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ เริ่มทำนาแบบพึ่งพาตนเอง เลิกใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทุกชนิด หันกลับสู่วิถีเกษตรแบบดั้งเดิม ใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการทำการเกษตร เช่น การทำสารไล่แมลง น้ำหมักชีวภาพจากเศษพืชผัก ผลไม้ และทำฮอร์โมนชนิดต่างๆ ซึ่งได้รับความรู้จากการฝึกอบรมและศึกษาดูงานจากแหล่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น สวนสำเภา จังหวัดอำนาจเจริญ วัดป่าสวนธรรม อำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร และเครือข่ายของราชธานีโอศกพร้อมปฏิบัติธรรมไปด้วย ลดความโลภ ความโกรธ ความหลง เห็นแก่ตัว ถือศีล ๕ เป็นหลัก ปัจจุบันระบบนิเวศน์ในแปลงอุดมสมบูรณ์คืนสู่สมดุลของธรรมชาติ ส่งผลให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ขณะที่ต้นทุนการผลิตลดลง จากผลสำเร็จที่ได้จึงขยายผลสู่การปลูกพืชผักผลไม้อื่นๆ

- ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ รวมกลุ่มสมาชิกในหมู่บ้านจัดตั้งเป็นกลุ่มทำปุ๋ยหมักชีวภาพชนิดผง และกลุ่มโรงเรียนชานาจากการสนับสนุนของ ธ.ก.ส. สาขาป่าดัว และสวนสำเภาสนับสนุนโครงการ ๓ ไร่แก้จน

- ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้เข้ารับการฝึกอบรมเกษตรกรตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ภายใต้โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพกับสำนักงานเกษตรอำเภอป่าดัว ทำให้รู้จักการใช้สารชีวภัณฑ์ (เชื้อราไตรโคเดอร์มา, เชื้อราบีวาเวอร์เรีย) ในการป้องกันกำจัดโรคที่เกิดจากเชื้อราและแมลงศัตรูพืช

- ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ กลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ได้จดทะเบียนจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน โดยมีสมาชิกทั้งสิ้นจำนวน ๑๕ คน

- ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้ขยายพื้นที่การปลูกข้าวอินทรีย์อีก โดยการจัดตั้งกลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ต.เชียงเพ็งขึ้น ซึ่งมีสมาชิกจำนวน ๓๐ คน โดยมีสำนักงานเกษตรอำเภอป่าดัว และ ส.ป.ก. จ.ยโสธร ให้การสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิตและให้คำแนะนำด้านความรู้และวิชาการ

๔.องค์ความรู้ในการประกอบอาชีพและงานที่ภาคภูมิใจ

จากประสบการณ์การดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภาคการเกษตร โดยการพึ่งพาตนเองอย่างมั่นคง ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้ที่ได้รับจากการอบรม ศึกษาดูงาน รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเพื่อนเกษตรกรที่ผลิตพืชอินทรีย์ นำมาปรับใช้กับชีวิตของตัวเอง สามารถสร้างอาชีพหลัก เสริมอาชีพรอง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ผลผลิตข้าวที่ได้ก็สูงขึ้นกว่าเดิม

๔.๑ กิจกรรมการทำนา ปัจจุบันทำนาข้าวอินทรีย์เพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย จำนวน ๑๓ ไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ ดังนี้

- พื้นที่ปลูกข้าวเหนียวอินทรีย์ พันธุ์ธัญสิริน เพื่อบริโภค จำนวน ๓ ไร่
- พื้นที่ปลูกข้าวเหนียวอินทรีย์ พันธุ์ดำสีลาภรณ์ จำนวน ๓ ไร่
- พื้นที่ปลูกข้าวเหนียวแดง จำนวน ๑ ไร่
- พื้นที่ปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ไรซ์เบอร์รี่ จำนวน ๕ ไร่
- พื้นที่ปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ขามะลิ ๑๐๕ จำนวน ๑ ไร่

การเตรียมดิน

- ปรับพื้นที่นาให้เป็นแปลงใหญ่และเสมอกัน เพื่อง่ายต่อการจัดการ
- มีการเตรียมดินโดยการไถกลบตอซังข้าวหลังฤดูการเก็บเกี่ยวพร้อมหว่านพืชปุ๋ยสด (ถั่วพราง, ปอเทือง) เพื่อเป็นการปรับปรุงบำรุงดินและเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย

การเตรียมเมล็ดพันธุ์ปลูก

พันธุ์ข้าวทุกชนิดเป็นพันธุ์ข้าวที่เก็บไว้เอง โดยการคัดพันธุ์ในแปลงนาซึ่งมีการตัดพันธุ์ปนและเก็บเกี่ยวรวงข้าวด้วยมือเพื่อป้องกันพันธุ์ข้าวอื่นปน จากนั้นตากไว้ประมาณ ๒-๓ แดด แล้วนำรวงข้าวไปนวด เก็บเมล็ดพันธุ์ในกระสอบที่ระบายอากาศได้ดี แล้วเขียนชื่อพันธุ์กำกับ

อัตราใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่

- นาดำ ใช้อัตรา ๓ กิโลกรัม/ไร่
- นาหว่าน ใช้อัตรา ๑๐ กิโลกรัม/ไร่

การทำปุ๋ยอินทรีย์เพื่อใช้เอง

เพื่อให้ได้ปุ๋ยที่มีคุณภาพและลดต้นทุนการผลิตจึงได้มีมติในที่ประชุมในชุมชนให้มีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปั่นเม็ดจากงบรัฐบาลโครงการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พพพ.) ซึ่งมีคณะกรรมการร่วมกันผลิตปุ๋ยอินทรีย์ปั่นเม็ด จำนวน ๑๐ ครัวเรือน โดยการผลิตใช้เองและจำหน่ายในชุมชน และต่างจังหวัด ซึ่งมีหลักในการบริหารกลุ่มคือ การบริหารจัดการต้องซื่อสัตย์ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

การป้องกันกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช

- มีการปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อเป็นการคุมดินและลดศัตรูธรรมชาติของพืช
- การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชโดยใช้ชีววิธี เช่น การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา และบิวเวอร์เรีย
- การป้องกันกำจัดวัชพืช เน้นวิธีกล เช่น การไถตากดิน การใช้แรงงานในการกำจัดวัชพืช
- กำจัดหอยเชอรี่ที่เป็นศัตรูข้าวในนาโดยการนำมาผลิตน้ำหมักชีวภาพ เพื่อนำกลับไปใช้เป็นปุ๋ยในนา

ข้าวต่อ

๔.๒ กิจกรรมหลังทำนา

ปลูกพืชฤดูแล้งหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวนาปี ประกอบไปด้วย แตงโม, แตงกวา, ถั่วฝักยาว, ถั่วลิสง และ พืชปุ๋ยสด เช่น ถั่วพรี, ปอเทือง เพื่อเป็นพืชหมุนเวียนลดการสะสมโรคพืชและ แมลง อีกทั้งเพื่อคลุมดิน ป้องกันวัชพืช ผลผลิตที่ได้ใช้บริโภคในครัวเรือน และจำหน่ายในชุมชน สำหรับเศษใบ และต้นของพืช จะไถ กลบเป็นปุ๋ยพืชสดช่วยเพิ่มธาตุไนโตรเจนในดิน และรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน

๔.๓ กิจกรรมด้านประมง ปศุสัตว์

- มีบ่อเลี้ยงปลาตะเพียน ปลานิล และปลาธรรมชาติ จำนวน ๔ บ่อ
- เลี้ยงวัว จำนวน ๒ ตัว มูลสัตว์ที่
- เลี้ยงไก่ไข่อินทรีย์ จำนวน ๓๐ ตัว

มูลสัตว์ที่ได้นำไปใช้เป็นปุ๋ยในการปรับปรุงบำรุงดินต่อไป

ส่วนผลผลิตมีการเพิ่มมูลค่าโดยการนำมาแปรรูปเพื่อจำหน่ายตามตลาดนัดสีเขียว ทั้งในชุมชน, อำเภอป่าดัว, จังหวัดอำนาจเจริญ, จังหวัดอุบลราชธานี และในงานและนิทรรศการต่างๆ ประกอบกับนิสิตส่วนตัวเป็นคนขยัน กระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ ทำให้ปัจจุบันสมาชิกในครอบครัว มีสุขภาพ และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เสริมตลอดปี

๕.สรุปองค์ความรู้ที่ใช้

๕.๑ การผลิต การประยุกต์ความรู้และเทคโนโลยีในการผลิตข้าว การทำกิจกรรมการเกษตรให้เหมาะสมกับพื้นที่ การรักษา/สร้างสมดุลระบบนิเวศน์ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

๕.๒ การตลาด มีการเพิ่มมูลค่าโดยการนำมาแปรรูปเพื่อจำหน่ายตามตลาดนัดสีเขียว ทั้งในชุมชน, อำเภอป่าดัว, จังหวัดอำนาจเจริญ, จังหวัดอุบลราชธานี และในงานและนิทรรศการต่างๆ

๖.ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวให้เกิดความสำเร็จมีปัจจัยสำคัญ ดังนี้

๑. การสนใจ ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้จากประสบการณ์ การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้สนใจ และประยุกต์เทคโนโลยีใหม่ๆในการผลิตตลอดเวลา
๒. การใช้ความรู้แก้ไขปัญหาและพัฒนาการผลิตให้เกิดประสิทธิภาพ
๓. ต่อยอดความรู้โดยการเป็นวิทยากรถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ผู้สนใจ
๔. การผลิตที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศน์ในแปลงนา

๗.แนวคิดในการทำงาน

คิด คือ คิดวางแผนชีวิตและแผนการเงินอย่างรอบคอบ มีเหตุผล

ทำ คือ การลงมือทำหน้าที่ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นำ คือ เป็นผู้นำที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริตมีวินัย

เปลี่ยน คือ เปลี่ยนแปลงตัวเอง/ครอบครัว/ชุมชน สู่อุณหภูมิที่ยั่งยืน

๘.หลักคิดในการประกอบอาชีพการเกษตร

การประกอบอาชีพการเกษตรบนฐานความรู้ ทั้งการค้นคว้า แลกเปลี่ยน ประยุกต์ใช้ความรู้ การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๙.ที่มาของข้อมูล (ผู้ถอดองค์ความรู้)

ชื่อ นายสัมฤทธิ์ ไกรยหนู ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
สำนักงานเกษตรอำเภอป่าติ้วจังหวัดยโสธร